ПСИХОЛОГІЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ВІЙСЬКОВИХ КЕРІВНИКІВ В УМОВАХ БОЙОВИХ ДІЙ

Музичко Леся Тарасівна¹

¹Доцент кафедри морально-психологічного забезпечення діяльності військ кандидат психологічних наук Національної академії сухопутних військ імені гетьмана П. Сагайдачного, м. Львів (Україна)

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-1368-6964>

UDC: 159.9:380

АНОТАЦІЯ

Стаття присвячена питанню психологічної компетентності військових керівників в умовах бойових дій. Визначено особливості психологічного супроводу військово-професійної діяльності. Психологічний супровід службово-бойової діяльності передбачає: мобільні групи психологічної підтримки, відновлення, просвітницька робота (психоедукація), дебрифінги, міні-тренінги, інтерактивне спілкування в таборах відпочинку, встановлення військовослужбовців, які зазнали впливу стрес-факторів та своєчасне надання першої психологічної допомоги, виявлення військовослужбовців з девіантною поведінкою, направлення на позачерговий огляд лікарів-психіатрів, надання рекомендацій щодо евакуації із зони екстремальних (бойових) умов. У системі забезпечення діяльності психологічної служби у середовищі військовослужбовців поряд з організаційно-правовим напрямом важливе місце займає методичне забезпечення, зокрема наявність апаратурних, бланкових, комп'ютеризованих методик (опитувальників, тестів і так ін.) та різноманітних технологій, у першу чергу – тренінгових, які дозволяють вирішувати професійно-психологічні завдання. Залежно від завдань психологічного консультування розрізняють кілька психорегуляційних програм: навчальна, де відбувається навчання методам саморегуляції, цільова програма, спрямована на зняття нервово-психічної напруги, втоми, мобілізація резервних можливостей організму, загальнооздоровча програма, яка служить для нормалізації стану і оздоровлення організму.

Професійна компетентність військовослужбовця розглядається вченими, як інтегральна характеристика, що визначає здатність особистості вирішувати професійні проблеми й типові професійні завдання, які виникають в реальних ситуаціях професійної діяльності, з використанням знань, професійного і життєвого досвіду, цінностей та нахилів. Ефективне виконання бойових завдань визначається не лише інтелектуальними та фізичними можливостями людини, а й здатністю її виявляти відповідальність, самостійність, емоційно-вольову стійкість, гнучкість, вміння приймати рішення та взаємодіяти з іншими членами військового колективу в умовах впливу стресових чинників.

Ключові слова: майбутні керівники військовослужбовців, мотивація, професійна компетентність, менеджмент, спрямованість на результат, діяльність.

Постановка проблеми. В сучасних умовах істотно підвищилися вимоги до особистісно-професійних якостей військовослужбовців. Ефективне виконання бойових завдань визначається не лише інтелектуальними та фізичними можливостями людини, а й здатністю її виявляти відповідальність, самостійність, емоційно-вольову стійкість, гнучкість, вміння приймати рішення та бажання продуктивно взаємодіяти з ін-

шими членами військового колективу в умовах постійно зростаючого психічного напруження і втоми.

Психологічний супровід військово-професійної діяльності дозволяє керівному складу уникнути прорахунків у діяльності посадових осіб щодо недопущення бойових втрат серед особового складу, пов'язаних з виконанням завдань за призначенням, раціонально використовувати психологічний потенціал військовослуж-

Address for correspondence, e-mail: editpsychas@gmail.com
Copyright: © Lesia Muzychko

This is an Open Access journal, all articles are distributed under the terms of the Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International (CC BY-NC-SA 4.0) License (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>), allowing third parties to copy and redistribute the material in any medium or format and to remix, transform, and build upon the material, provided the original work is properly cited and states its license.

жовців, враховуючи їх індивідуальні особливості, контролювати режим службових навантажень і відпочинку в умовах виконання бойових завдань, підтримувати та розвивати психологічну стійкість, забезпечити високу бойову готовність частин і підрозділів.

Мета статті: проаналізувати особливості психологічної компетентності військових керівників в умовах бойових дій.

Аналіз останніх досліджень з проблеми. Військові керівники працюють у бойових частинах і підрозділах як з метою виявлення й контролю ситуації жовтої, жовтогарячої, червоної зон, так і з метою вирішення воєнно-стратегічних питань. Це необхідно для швидкого відновлення готовності бійців до виконання бойових завдань. Крім того, військовий керівник повинен уміти визначити осіб, які потребують відсторонення від участі в бойових діях, осіб, які можуть залишити підрозділ під час бою з метою збереження власного життя або з ідеологічних міркувань. Психологічний супровід службово-бойової діяльності передбачає:

мобільні групи психологічної підтримки, відновлення;

просвітницька робота (психоедукація), дебри-фінги, міні-тренінги,

інтерактивне спілкування в таборах відпочинку;

встановлення військовослужбовців, які зазнали впливу стрес-факторів та своєчасне надання першої психологічної допомоги;

виявлення військовослужбовців з девіантною поведінкою, направлення на позачерговий огляд лікарів-психіатрів, надання рекомендацій щодо евакуації із зони екстремальних (бойових) умов

Первинна психопрофілактика та з початку бойових дій новий напрям – психологічне відновлення, допомога, реабілітація: первинна психопрофілактика з військовослужбовцями зарахованими до групи посиленої психологічної уваги; індивідуальне консультування; заходи декомпресії, переключення із зони бойових до мирних умов; просвітницька, психотерапевтична робота із членами сімей; психологічна реабілітація.

У системі забезпечення діяльності психологічної служби у середовищі військовослужбовців поряд з

організаційно-правовим напрямом важливе місце займає методичне забезпечення. У загальному вигляді воно представляє собою сукупність апаратних, бланкових, комп'ютеризованих методик (опитувальників, тестів і так ін.) та різноманітних технологій, у першу чергу – тренінгових, які дозволяють вирішувати професійно-психологічні завдання.

Залежно від завдань психологічного консультування розрізняють кілька психорегуляційних програм:

1) навчальна, де відбувається навчання методам саморегуляції;

2) цільова програма, спрямована на зняття нервово-психічної напруги, втоми, мобілізація резервних можливостей організму;

3) загальнооздоровча програма, яка служить для нормалізації стану і оздоровлення організму (Oleksienko, 1998).

Професійна компетентність – це інтегральна характеристика, що визначає здатність розв'язувати професійні проблеми й типові професійні завдання, які виникають в реальних ситуаціях професійної педагогічної діяльності, з використанням знань, професійного і життєвого досвіду, цінностей та нахилів.

Л. Л. Хоружа, зазначає, що характеристики професійної компетентності мають такі складові: розуміння суті завдань, що виконуються; наявність досвіду в цій сфері й активне його використання; вміння вибрати засоби, адекватні конкретним завданням; почуття відповідальності за досягнені результати; здатність визнавати власні помилки, коригувати їх (Хоружа, 2008)

Р. Нірмаєр визначив такі сфери компетентності:

професійна компетентність – здібності та знання, що стосуються виконаної роботи;

компетентність у розв'язанні проблем – здатність швидко розробляти план дій у суперечливих питаннях;

соціальна компетентність – здатність грамотно діяти у складних ситуаціях;

мотиви та установки – індивідуальні властивості, що допомагають досягти мети (наприклад, здатність витримувати значні навантаження, чуття відповідальності або віра у власні сили) (Нірмаєр, 2008).

В. А. Адольф стверджує, що «професійна ком-

петентність – це складне утворення, яке вміщує комплекс знань, умінь, властивостей і якостей особистості, що забезпечують варіативність, оптимальність та ефективність побудови професійної діяльності» (Адольф, 1998).

А. Хуторський визначив такі прикладні компетенції:

- ціннісно-сміслова (світогляд, ціннісні орієнтації, усвідомлення напрямів самовизначення);
- загальнокультурна (пізнання і досвід діяльності у галузі національної та загальнолюдської культури, духовно-моральні основи життя людини, культурологічні основи сімейних, соціальних явищ і традицій, роль науки і релігії у житті людини);
- навчально-пізнавальна (планування, рефлексія, самооцінка);
- інформаційна (пошук, аналіз, відбір та перетворення інформації, володіння сучасними інформаційними технологіями);
- комунікативна (знання мов, способів взаємодії з навколишніми, навички роботи у групі, володіння різними соціальними ролями);
- особистісного самовдосконалення (знання і застосування способів духовного, фізичного та інтелектуального саморозвитку, емоційна саморегуляція) (Хуторський 2004).

Однією з функцій професійної компетентності є професійно-особистісне самовдосконалення.

До ключових компетенцій належать такі:

- уміння навчатися (використовувати знання для розв'язання життєвих проблем, самостійно поповнювати та удосконалювати свої знання);
- здійснювати пошук інформації (узагальнювати та ранжувати дані, робити висновки);
- міркувати (уміння думати, критично ставитися до інформації);
- мати власну думку та відстоювати її у дискусіях;
- співпрацювати (уміння приймати рішення, працювати у групі, розв'язувати конфліктні ситуації, домовлятися);
- братися за справу (уміння організовувати свою роботу та відповідати за неї);
- адаптовуватись до різних умов (бути гнучким у

поведінці, використовувати різні способи спілкування, бути здатним переборювати труднощі).

У *структурі психологічної компетентності* фахівця можна, на погляд О.І. Бондарчук виокремити, 1) *психолого-професійну компетентність*, що забезпечує можливість ефективної професійної діяльності в умовах соціально-економічних змін; 2) *соціально-психологічну компетентність* як здатність до конструктивної взаємодії з трудовим колективом організації та іншими соціальними групами на основі знання соціально-психологічних закономірностей функціонування колективу, в тому числі й *гендерну компетентність* як здатність до взаємодії з іншими на засадах гендерної рівності); 3) *комунікативну компетентність* як здатність до ефективного професійного спілкування на основі використання відомих у психології прийомів і технік спілкування; 4) *автопсихологічну компетентність*: як здатність до саморозвитку та самовдосконалення, вміння здійснювати адекватну самооцінку, самоконтроль, самодіагностику, аналіз результатів власної професійної діяльності (рефлексію); вміння самовдосконалюватися; керувати своїм психічним станом; у тому числі, в процесі *попередження та конструктивного подолання професійних криз* (Бондарчук, 2012).

Можна стверджувати, що професійна компетентність військового керівника – це інтегроване професійно особистісне утворення, в якому внутрішні ресурси людини, її особисті якості та здібності розглядаються як джерело й критерії успішної професійної діяльності.

Слід зазначити, що професіоналізм військового керівника, поряд із загальними ознаками, характерними для будь-якого виду військової праці, має свої специфічні психолого-акмеологічні особливості, які присутні в усіх його складових частинах - у меті, завданнях і результатах управління, а також в умовах і технології його здійснення (Kokun, 2019). З числа основних відмінних особливостей професіоналізму управлінських кадрів за цілями, завданнями і результатами в умовах військової діяльності можна виділити такі: обумовленість цілей і завдань військової служби державними замовленнями та закріплення їх у законах, статутах і наказах; поєднання в завданнях розмаїття складових частин, які визначають поліфункціональність праці військовослужбовців. Для військового керівника найваж-

ливішим результатом управлінської діяльності виступає досягнення ефективного управлінського впливу на весь уклад військової служби (Oleksiienko, 1998). Результати наукових досліджень дозволили військовим фахівцям вести мову про рівні професійної компетентності військового керівника, які, на нашу думку, сприяють реалізації його в ролі суб'єкта збереження психічного здоров'я підлеглих: рівень успішної самостійної військової праці; рівень стабільності у військовій праці; рівень професійної майстерності.

Подолання посттравматичного стресового розладу серед військовослужбовців можливе в контексті суб'єктного підходу. Найбільш розробленою у межах цього напрямку є позитивна психотерапія. Позитивність у даному випадку розглядається як цілісність, єдність у різноманітності, подолання односторонності у внутрішньому світі людини і в її соціальному житті (Muzychko, L., Sajko, K., Ostrovska, K. 2020).

Професіоналізм військового керівника виражається також в його професійній психологічній позиції. Професійна психологічна позиція військового керівника виражається у сталих установках та орієнтаціях, системі відносин та оцінок внутрішнього та навколишнього досвіду, реальності та перспектив. Це обумовлює потребу офіцера в саморозвитку, реалізації та просуванні до власних вершин. Саме тому важливою характеристикою розвитку і самореалізації військового керівника з позицій системно-цілісного підходу виступає акмеолого-педагогічна культура. Вона синтезує всі складові загальної культури, актуалізуючись і виявляючись згідно зі стратегією життя та потребами військовослужбовця в творчій самореалізації.

Отже, професійна компетентність військовослужбовця розглядається вченими, як інтегральна характеристика, що визначає здатність вирішувати професійні проблеми й типові професійні завдання, які виникають в реальних ситуаціях професійної діяльності, з використанням знань, професійного і життєвого досвіду, цінностей та нахилів.

Результати дослідження. У психологічному дослідженні брали участь 27 курсантів – майбутніх керівників військовослужбовців, які безпосередньо брали

участь у проведенні бойових дій, були використані такі методики як: методика діагностики соціально-психологічних установок особистості в мотиваційно-потребовій сфері О.Ф. Потьомкіної, методика вивчення кар'єрних орієнтацій («Якорі кар'єри») (Е. Шейн, адаптація В. О. Чикер й В. Е. Винокурової), методика К. Земфир в модифікації А. Реан на вивчення «Мотивації професійної діяльності».

Згідно з результатами, отриманими за методикою діагностики соціально-психологічних установок особистості в мотиваційно-потребовій сфері О.Ф. Потьомкіної, виявлено, що у 53,2% курсантів майбутніх керівників військовослужбовців переважає високий рівень орієнтації на процес, у 29,6% – середній, а в 17,2% – низький. У 41,2% курсантів майбутніх керівників військовослужбовців високий рівень орієнтації на результат, у 31,5% – середній, а в 27,3% – низький. Це свідчить про те, що у курсантів майбутніх керівників військовослужбовців переважає вищий рівень орієнтації на процес та результат, що виражається у прагненні досягнути результату своєї діяльності всупереч перешкодам та невдачам. У 33,7% курсантів переважає високий рівень орієнтації на альтруїзм, у 40,5% – середній, а в 25,8% – низький. Це свідчить про те, що у курсантів майбутніх керівників військовослужбовців переважає середній рівень спрямованості на альтруїзм, який виражається у прагненні здійснювати безкорисливі вчинки на благо інших. У 27,4% курсантів переважає високий рівень орієнтації на егоїзм, у 52,3% – середній, а в 22,3% – низький. У курсантів майбутніх керівників військовослужбовців переважає середній рівень спрямованості на егоїзм, що виражається у зосередженості особистості на власних інтересах. Також у 35,6% курсантів переважає високий рівень спрямованості на працю, у 29,6% – середній, а в 34,8% – низький. Це свідчить про те, що у курсантів майбутніх керівників військовослужбовців переважає високий рівень спрямованості на працю, який виражається у прагненні досягнути високих результатів професійної діяльності. У 26,2% курсантів переважає високий рівень орієнтації на свободу, у 40,5% – середній, а в 33,3% – низький. Це свідчить про те, що у курсантів майбутніх керівників військовослужбовців переважає середній рівень орієнтації на свободу. У 35,4% курсантів переважає високий рівень орієнтації

на владу, у 31,2% – середній, а в 33,4% – низький рівень. Це свідчить про те, що у курсантів майбутніх керівників військовослужбовців переважає високий рівень орієнтації на владу, що виражається у прагненні до домінування та прагненні впливати на процес професійної діяльності. Також у 31,5% курсантів переважає високий рівень орієнтації на гроші, у 36,4% – середній, а в 32,1% – низький рівень прояву цієї ознаки. Це свідчить про те, що у курсантів майбутніх керівників військовослужбовців переважає середній рівень спрямованості на гроші, матеріальні блага виступають достатньо важливим чинником у мотиваційній сфері особистості. Результати методики показані на рисунку 1.

Згідно з результатами, отриманими за методи-

Рис. 1. Результати відсоткового аналізу за методикою діагностики соціально-психологічних установок особистості в мотиваційно-потребнісній сфері О.Ф. Потьомкіної

кою вивчення кар'єрних орієнтацій («Якорі кар'єри») (Е. Шейн, адаптація В. О. Чикер й В. Е. Винокурової), виявлено, що у 61,4% курсантів майбутніх керівників військовослужбовців високий рівень професійної компетентності, у 22,6% – середній, а в 16% – низький. Це свідчить про те, що у курсантів майбутніх керівників військовослужбовців переважає високий рівень професійної компетентності, що виражається у їх прагненні досягнути успіху у військовій сфері. У 45,6% курсантів переважає високий рівень менеджменту, у 31,2% – середній, а в 23,2% – низький рівень прояву цієї ознаки. У курсантів майбутніх керівників військовослужбовців переважає високий рівень кар'єрної орієнтації менеджменту, що виражається у прагненні особистості досягнути цілей своєї кар'єри. Також у 37,6% курсантів встановлено високий рівень прагнення до автономії, у 33,2% – середній, а в 29,2% – низький рівень прояву цієї ознаки. Це свідчить про те, що у курсантів майбутніх керівників військовослужбовців переважає середній рівень прагнення до автономії, що характеризується поміркованим прагненням до автономії у професійній діяльності, майбутні керівники військовослужбовці прагнуть більшою мірою підпорядковуватися керівникам.

У 57,7% курсантів майбутніх керівників військовослужбовців встановлено високий рівень стабільності, у 28,6% – середній, а в 13,7% – низький рівень стабільності. Це свідчить про те, що у курсантів переважає високий рівень стабільності, що виражається прагненням до стабільного місця праці. Встановлено, що 51,4% курсантів переважає високий рівень служіння, у 30,2% – середній, а в 18,4% – низький рівень цієї ознаки. У курсантів майбутніх керівників військовослужбовців переважає високий рівень служіння, що виражається прагненням особистості працювати на благо інших.

У 64,4% курсантів майбутніх керівників військовослужбовців переважає високий рівень виклику, у 24,3% – середній, а в 11,3% – низький рівень виклику. Це свідчить про те, що у курсантів переважає високий рівень виклику, який характеризується прагненням до подолання перешкод, вирішення складних завдань, вдосконалення у своїй діяльності. У 54,7% курсантів виявлено високий рівень інтеграції стилів життя, у 26,6% – середній, а в 18,7% – низький рівень прояву цієї ознаки.

В групі курсантів майбутніх керівників військовослужбовців переважає високий рівень інтеграції стилів життя, що характеризується інтеграцією різних сторін життя. У 33,2% курсантів виявлено високий рівень підприємництва, у 38,5% – середній, а в 28,3% – низький. Майбутнім керівникам військовослужбовців притаманний середній рівень прагнення до підприємницької діяльності. Результати методики показані на рисунку 2.

Згідно з результатами, отриманими за методикою К. Земфир в модифікації А. Реан на вивчення «Мотивації професійної діяльності» встановлено, що в більшості курсантів майбутніх керівників військовослуж-

Рис. 2. Результати відсоткового аналізу за методикою вивчення кар'єрних орієнтацій («Якорі кар'єри») (Е. Шейн, адаптація В. О. Чикер й В. Е. Винокурової)

бовців переважає внутрішня мотивація, оскільки вони намагаються бути успішними у бойових діях та вважають своїм обов'язком захищати українські кордони від ворожих військ.

Має місце прямий кореляційний взаємозв'язок між показниками самомотивація та орієнтація на працю ($r=0,41$). Це можна пояснити тим, що спрямованість особистості на діяльність пов'язана із вмінням керувати власними емоційними переживаннями. Виявлено також прямий кореляційний взаємозв'язок між показниками самомотивація та внутрішня мотивація ($r=0,55$).

Рис. 3. Взаємозв'язок самомотивації із орієнтацією на альтруїзм, орієнтацією на працю та внутрішньою мотивацією

Це свідчить про те, що внутрішня мотивація пов'язана із вмінням контролювати власні емоційні переживання, що відіграє важливу роль у професійній діяльності курсантів майбутніх керівників військовослужбовців. Кореляційні взаємозв'язки показані на рисунку 3.

Встановлено прямий кореляційний взаємозв'язок між показниками внутрішня мотивація та самомотивація ($r=0,55$). Це можна пояснити тим, що внутрішня мотивація курсантів майбутніх керівників військовослужбовців пов'язана із вмінням контролювати власні емоційні переживання в період проведення бойових дій. Отриманий прямий кореляційний взаємозв'язок між показниками внутрішня мотивація та ідентифікація ($r=0,41$) свідчить про те, що внутрішня мотивація перебуває у взаємозв'язку із ідентифікацією майбутнього керівника військовослужбовців. Виявлено прямий кореляційний взаємозв'язок між показниками внутрішня мотивація та кар'єрна орієнтація служіння ($r=0,32$). Внутрішня мотивація тісно пов'язана із прагненням людини працювати на благо інших. Зокрема, курсанти майбутні керівники військовослужбовців виконують професійні обов'язки реалізуючи головні цінності життя відстоювання національних інтересів та захист територій від окупанта. Кореляційні взаємозв'язки показані на рисунку 4.

Виявлено прямий кореляційний взаємозв'язок між показниками прагнення до автономії та орієнтація на працю ($r=0,38$). Це можна пояснити тим, що спрямованість особистості на діяльність пов'язана із прагненням до автономії у власній діяльності. Виявлено також прямий кореляційний взаємозв'язок між показниками інтеграція стилів життя та внутрішня мотивація

Рис. 4. Взаємозв'язок внутрішньої мотивації із самомотивацією та ідентифікацією

Рис. 5. Взаємозв'язок самомотивації із орієнтацією на альтруїзм, орієнтацією на працю та внутрішньою мотивацією

($r=0,47$). Це свідчить про те, що внутрішня мотивація пов'язана із інтеграцією стилів життя, прагненням особистості до замученості в усі сфери життя, що відіграє важливу роль у професійній діяльності курсантів майбутніх керівників військовослужбовців. Кореляційні взаємозв'язки показані на рисунку 5.

Висновки. На основі проведеного дослідження науково-педагогічної літератури узагальнюємо його результати. Професійна компетентність військовослужбовця розглядається вченими, як інтегральна характеристика, що визначає здатність вирішувати професійні проблеми й типові професійні завдання, які виникають в реальних ситуаціях професійної діяльності, з використанням знань, професійного і життєвого досвіду, цінностей та нахилів. У курсантів майбутніх керівників військовослужбовців переважає вищий рівень професійної компетентності, прагнення до подолання перешкод, менеджменту, орієнтації на процес, діяльності та результат, владу, стабільність, альтруїзм, внутрішньої мотивації, що виражається у прагненні досягнути результату своєї діяльності всупереч перешкодам та невдачам, виконувати діяльність на благо інших. У майбу-

тніх керівників військовослужбовців переважає середній рівень орієнтації на свободу, прагнення до автономії, підприємливості та матеріальних благ. Ці якості дозволяють курсантам майбутнім керівникам військовослужбовців успішно виконувати свої професійні завдання в умовах бойових дій.

References:

- Adolf, V. A. (1998). Professionalnaia kompetentnost sovremennoho uchytelia [Professional competence of a modern teacher]. Krasnoyarsk: KrSU. [in Russian]
- Bondarchuk, O. I. (2012). Psykholohichna kompetentnist fakhivtsia [Psychological Competence of Fakhivtsia] Scientific Bulletin of Mykolaiv State University of the Name of V.O. Sukhomlinsky (pp. 30 – 36). [in Ukrainian]
- Kokun, O.M. (2019). Psykholohichne vyvchennia osobovoho skladu Zbroinykh Syl Ukrainy. Metodichniy posibnyk [Psychological vivchennya to a special warehouse of the Zbroinykh Forces of Ukraine. A methodical colleague]. Kiev: FOP Maslakov. [in Ukrainian]
- Oleksiienko, B. M. (1998). Viiskova psykholohiia i pedahohika: Pidr. dla

viiskovykh vuziv [Viyskova psychology and pedagogy].
Khmelnitskiy: Vidavnistvo Academy PVU. [in Ukrainian]

Muzychko, L., Sajko, K., Ostrovska, K. (2020). Ukrainian Psychotherapeutic Experience in Overcoming Post-Traumatic Stress Disorder in Military Men. *Psychology and education*. (pp. 198 – 202).

Nyrmaier, R. (2008). *Motyvatysia [Motivation]*. Moscow: OMEGA-M. [in Russian]

Khoruzha, L. L. (2008). *Deontologichni osnovy pedahohichnoi profesii [Deontological foundations of pedagogical profession]* The role of pedagogical ethics in the professional education of a happy teacher (pp. 16 – 18). [in Ukrainian]

Lesia Muzychko

PhD in Psychological Sciences, Associate Professor of the Department of Moral Provision, Hetman Petro Sahaidachnyi National Ground Forces Academy, Lviv (Ukraine)

PSYCHOLOGICAL COMPETENCE OF MILITARY LEADERS IN COMBAT CONDITIONS

ABSTRACT

The article examines military leaders' psychological competence in combat. The peculiarities of psychological support for military-professional activities are determined. The psychological support of combat activities includes: mobile groups for psychological support and rehabilitation, educational work (psychological education), debriefings, mini-trainings, interactive communication in recreation camps, identification of service members affected by stress factors and timely first psychological aid, detection of service members with deviant behavior to send them for an extraordinary examination by psychiatrists, recommendations for evacuation from the zones of extreme (combat) conditions. To ensure psychological services for service members, organizational and legal efforts should be applied, but methodological support is also important, in particular available hardware, writing, computerized methods (questionnaires, tests, etc.) and various techniques, first of all - trainings, helping to solve professional and psychological problems.

Depending on the tasks of psychological counseling, there are several psychological regulatory programs: trainings for self-regulation, targeted program relieving mental stress or fatigue, mobilizing the body's reserve capabilities, general health program to normalize service

members' states and recover their body.

Service members' professional competence is considered by scientists as an integral characteristic that determines their ability to solve professional problems and fulfill typical professional tasks that arise in real professional situations, using knowledge, professional and life experience, values and inclinations. Combat mission efficiency is determined by a person's intellectual and physical capabilities, as well as their responsibility, independence, emotional and volitional hardness, flexibility, ability to make decisions and interact with other military members under stress.

Key words: future military leaders, motivation, professional competence, management, focus on results, activity.

Музыка Леся Тарасовна

Доцент кафедры нравственного обеспечения, кандидат психологических наук, Институт сухопутных войск имени П. Сагайдачного, г. Львов (Украина)

ПСИХОЛОГИЧЕСКАЯ КОМПЕТЕНТНОСТЬ ВОЕННЫХ РУКОВОДИТЕЛЕЙ В УСЛОВИЯХ БОЕВЫХ ДЕЙСТВИЙ

АННОТАЦИЯ

Статья посвящена вопросу психологической компетентности военных руководителей в условиях боевых действий. Определены особенности психологического сопровождения военно-профессиональной деятельности. Психологическое сопровождение служебно-боевой деятельности предусматривает: мобильные группы психологической поддержки, восстановления, просветительская работа (психоедукация), дебрифинга, мини-тренинги, интерактивное общение в лагерях отдыха, установления военнослужащих, подвергшихся воздействию стресс-факторов и своевременное оказание первой психологической помощи, выявления военнослужащих с девиантным поведением, направленные на внеочередной осмотр врачей-психиатров, предоставление рекомендаций по эвакуации из зоны экстремальных (боевых) условиях. В системе обеспечения деятельности психологической службы в среде военнослужащих наряду с организационно-правовым направлением место занимает методическое обеспечение, в

частности наличие аппаратных, бланковых, компьютеризированный методик (опросников, тестов и проч.) и различных технологий, в первую очередь - тренинговых, которые позволяют решать профессионально-психологические задачи. В зависимости от задач психологического консультирования различают несколько психорегуляционных программ: учебная, где происходит обучение методам саморегуляции, целевая программа, направленная на снятие нервно-психического напряжения, усталости, мобилизация резервных возможностей организма, общеоздоровительное программа, которая служит для нормализации состояния и оздоровления организма.

Профессиональная компетентность военнослужащего рассматривается учеными как интегральная характеристика, определяющая способность личности решать профессиональные проблемы и типичные профессиональные задачи, возникающие в реальных ситуациях профессиональной деятельности, с использованием знаний, профессионального и жизненного опыта, ценностей и наклонностей. Эффективное выполнение боевых заданий определяется не только интеллектуальными и физическими возможностями человека, но и способностью ее проявлять ответственность, самостоятельность, эмоционально-волевою устойчивостью, гибкость, умение принимать решения и взаимодействовать с другими членами воинского коллектива в условиях воздействия стрессовых факторов.

Ключевые слова: будущие руководители военнослужащих, мотивация, профессиональная компетентность, менеджмент, нацеленность на результат, деятельность.

How to cite (як цитувати):

Muzychko, L. (2021). PSYCHOLOGICAL COMPETENCE OF MILITARY LEADERS IN COMBAT CONDITIONS. *PSYCHOLOGICAL JOURNAL*, 7 (7), 59-67. <https://doi.org/10.31108/1.2021.7.7.6> [in Ukrainian]

Дата отримання статті: 21.06.2021

Дата рекомендації до друку: 20.07.2021

Дата оприлюднення: 30.07.2021